

ILLUSTRACE

dekanka doc. L. Vitková a prof. P. Vadrážka

MEDAILY EMILA BELLUŠA

Medaila Emila Belluša býva udeľovaná pri výnimočných príležitostiach architektom-pedagógom, ktorí majú osobitný prínos na rozvoji Fakulty architektúry STU a výrazný podiel na vzdelávaní architektov na Slovensku. Na zasadnutí VaUR 6. marca 2012 boli slávnostne udeľené hneď dve Medaily Emila Belluša: prof. Ing. arch. Bohumilovi Kováčovi, PhD. a prof. Ing. arch. Petrovi Vadrážkovi, PhD., ktoré im odovzdala dekanka FA STU doc. Ing. arch. Ľubica Vitková, PhD.

Medaila Emila Belluša

Prof. Ing. arch. Bohumil Kováč, PhD. zameriava svoju vedecko-pedagogickú činnosť na väzby urbanistickej tvorby a územného plánovania, aj na metodologické otázky tvorby územných plánov. V týchto oblastiach je aj autorom knižnej publikácie, skript a učebných textov. Bol členom Vedeckej rady STU (2002–06), v súčasnosti Vedeckej a umeleckej rady FA STU (od roku 1996 doteraz) a redakčnej rady časopisu ALFA. Svoje dlhoročné poznatky uplatňuje v posudzovateľskej a expertnej činnosti pre štátne a odborné inštitúcie a súťažné poroty doma aj v zahraničí. Prof. Kováč je autorom vyše stovky odborných článkov a vyše desiatky vedeckých štúdií. Prednášal na štyridsiatich konferenciách, z toho na sedemástich medzinárodných a zahraničných. Do jeho portfólia patrí dvanásť výskumných úloh, v ktorých je hlavným riešiteľom alebo spoluriešiteľom. Ako odborný garant garantuje študijný program Urbanizmus v inžinierskom a doktorandskom stupni štúdia a je spolugarantom bakalárskeho štúdia programu Architektúra a urbanizmus. V umelecko-tvorivej činnosti sa orientuje na oblasť urbanistickú tvorbu a územné plánovanie v dimenziách regionálnych, sídelných a zonálnych, pričom je spracovateľom 21 územnoplánovacích dokumentácií, 57 urbanistických štúdií, 17 architektonických štúdií, 35 realizácií urbanisticko-architektonických a pätnástich prác úžitkovej grafiky. V súťažiach bolo 14 jeho urbanisticko-architektonických návrhov ocenených a odmenených, z nich sedem prvou cenou, jedna druhou cenou, jedna odmenou v medzinárodnej súťaži za r. 2002 Národná cena historických sídel Čech, Moravy a Slezska mestu Nový Jičín, za Program regenerácie Mestskej pamiatkovej rezervácie, kde bol ako vedúci riešiteľ Územného plánu MPR a spoluriešiteľ Programu regenerácie MPR. Medzi ďalšie ocenenia patrí 1. miesto v súťažnej prehľadke Progressívne, cenovo dostupné bývanie 2010 za 2. etapu výstavby bytových domov v Novom Meste nad Váhom a 2. miesto v rovna-

kej prehľadke v roku 2009 za 1. etapu výstavby bytových domov v Novom Meste nad Váhom. Pôsobí ako expert pre tvorbu legislatívy v oblasti územného plánovania. Je oslovovaný médiami pri riešení aktuálnych otázok urbanistického rozvoja miest. Je hlavným expertom študijného odboru S.1.1. Architektúra a urbanizmus Sústavy ŠO MŠ SR, vedecky a publikačne činný aj v oblasti vysokoškolskej pedagogiky, člen pedagogických grémií STU, predseda pre obhajoby diplomových prác na FA ČVUT Praha, dizertačných a habilitačných prác na ČVUT Praha a VUT Brno. Profesor roka 2004, 2006 na STU. Člen predstavenstva Slovenskej komory architektov, člen Spolku architektov Slovenska. Jeho študenti získali niekoľko ocenení v študentských celoštátnych aj zahraničných súťažiach. Okrem uvedených aktivít, prof. Bohumil Kováč je garantom mobility Sokrates Erasmus s TU Wien a TU Dortmund.

Prof. Ing. arch. Peter Vadrážka, PhD. zameriava svoju vedecko-pedagogickú činnosť na architektúru v historickom prostredí, na novotvar v historickom prostredí a na metodologické otázky tvorby v narušenom prostredí. V štúdiu 1. a 2. stupňa je garantom troch povinných predmetov. V jeho ateliéri absolvovalo vyše 6 desiatok diplomantov. V oblasti doktorandského štúdia v rokoch 2003 až 2008 bol predsedom OK odboru Architektúra a urbanizmus, úspešne vyškolil jedného doktoranda a v súčasnosti školí doktorandov troch. Dlhoročne pôsobí ako člen Vedeckej a umeleckej rady FA STU. V rámci publikačnej činnosti je autorom troch knižných publikácií a dvoch skript, je autorom vyše sedemdesiatich odborných článkov. Prednášal na vyše 30 konferenciách, z toho 5 medzinárodných alebo v zahraničí. Dlhoročné poznatky uplatňuje v posudzovateľskej a expertnej činnosti pre štátne a odborné inštitúcie doma aj v zahraničí. Doposiaľ má 110 ohlasov a citácií, z toho desať v zahraničí. Bol vedúcim grantových

prof. B. Kováč a dekanka doc. L. Vitková

projektov „Metodika spracovania kultúrno-historickej a sociologickej topografie a bonity historických sídelných štruktúr s výstupom pre metodicko-správnú, projekčnú a stavebno-realizačnú činnosť“ (1991–1993), „Determinanty a limity architektonickej tvorby/environmentálne, kultúrno-historické a konštrukčno-technologické činitele“ (1994–1996), „Aktuálne aspekty ochrany a obnovy architektonického pamiatkového fondu na Slovensku“ (2000–2002). V umelecko-tvorivej oblasti má realizovaných vyše päťdesiat architektonických diel a územných plánov, okolo stovky architektonických a urbanistických štúdií. V dvadsiatich šiestich súťažiach bol ocenený alebo odmenený, je nositeľom viacerých architektonických ocenení ako Cena ARCH, nominácie na Cenu Dušana Jurkoviča a Stavba roka.

– red. upr. podľa podkladov VaUR –

zľava arch. K. Kállay, prof. B. Kováč, prof. I. Petelen

SLOVAKIA EXPO

VOLÁME PO ZMENE!

Diskusia 1x1 Slovakia EXPO pavilón – voláme po zmene! prebehla na fakulte architektúry ako jedno z podujatí ešte počas Noci architektúry v16. februára 2012. Pozvanie prijali architekti Karol Kállay, Bohuš Kováč, Ivan Petelen a historička umenia Zoja Droppová, diskusiu viedla Katarína Boháčová. Prinášame vám v minulom čísle ILFA 6 sľúbený príspevok z diskusie.

Posledná účasť Slovenska na svetovej výstave v Šanghaji bola v očiach odbornej a laickej verejnosti prijatá s rozpakmi, miestami s pochopením, ale väčšinou s vlnou nespokojnosti. Tento stav bol zapríčinený skutočnosťou, že sa dlhodobou „úspešne bránime“ akejkoľvek forme architektonickej súťaže na návrh pavilónu reprezentujúceho Slovensko na svetovej výstave. V snahe zmeniť tento zaužívaný, avšak nežiadúci stav prebehlo v roku 2010 prvé stretnutie predstaviteľov Slovenskej komory architektov Juraja Šujana a Bohuša Kováča a doktorandky Katky Boháčovej za Fakultu architektúry STU so zástupcami Ministerstva hospodárstva, zabezpečujúceho účasť Slovenska na EXPO. Výsledkom rozhovoru bolo prekvapivé zistenie, že vo veci zabezpečenia pavilónu na EXPO je pre Ministerstvo hospodárstva zaujímavý iba taký subjekt, ktorý dokáže dodať kompletný balík od projekcie až po realizáciu. Teda zabezpečovanie sa zúži na výber jednej firmy, ktorá preberie zodpovednosť za celú dodávku. Naším cieľom bolo získať prísľub, že do budúca bude musieť byť víťaz tendra na realizáciu objektu zaviazaný vypísať verejnú architektonickú súťaž. Vybraný návrh by bol podkladom pre dokončenie projektu a následnú realizáciu, čo by malo zabezpečiť dôstojnú reprezentáciu Slovenska na medzinárodnej scéne. V závere stretnutia prišla zo strany Fakulty architektúry STU ponuka zorganizovať pracovné stretnutie a workshop na tému pavilón, ktorý by reprezentoval Slovensko na svetovej výstave. Výsledky workshopu by mohli ponúknuť niekoľko

variantov návrhov, a tak zaujímavé podnety pre Ministerstvo hospodárstva SR. Iniciatíva na stretnutí síce bola prijatá, avšak následná komunikácia s pracovníkmi ministerstva bola zdržanlivá a nepružná. V roku 2011 sme znovu komunikovali s Ministerstvom hospodárstva a viacnásobne sme ho vyzývali zúčastniť sa pripravovanej diskusie s termínom konania október 2011. V korešpondencii nám bolo oznámené, že ešte stále nie je schválený rozpočet a teda nie je možné sa v tomto momente k téme vyjadrovať. Na základe toho sme presunuli diskusiu na február 2012, do ktorej boli zástupcovia ministerstva pozvaní. Svoju účasť nepotvrdili, ale opätovne poslali iba písomné stanovisko. V snahe odštartovať dlhodobu neriešenú problém rozhodli sme sa teda spustiť diskusiu aj bez jej hlavného aktéra. Dôvodom bola aj snaha konečne otvoriť túto tému, pokúsiť sa o analýzu doterajšej praxe a nájsť východiská pre zmenu zaužívaného stereotypu. Záznam z diskusie si môžete prečítať na nasledujúcich stranách. V úvode diskusie venovala historička umenia Zoja Droppová priestor „zlatým časom“ úspešnej reprezentácie bývalého Československa na výstavách EXPO v Bruseli, Montreale a Ósake.

K. Boháčová: Čo očakávame od pavilónu, ktorý ma reprezentovať Slovensko?

K. Kállay: Myslím, že to nie je dobre položená otázka, záleží na tom, akou témou sa bude Slovensko prezentovať, ako sa vymyslí prezentácia, až potom môžeme od pavilónu niečo očakávať. Samozrejme, že môžeme povedať, že to bude súčasne moderné umenie alebo že to bude niečo iné, ale celá chyba slovenských pavilónov posledného obdobia je, že sa nezačína libretom, scenárom, ale začína sa súťažou, ktorú vypíše Ministerstvo hospodárstva bez toho, aby v komisii bol čo i len jeden architekt.

zľava. arch. K. Boháčová, arch. K. Kállay, prof. B. Kováč a Mgr. Zoja Droppová

dostali také, že to pre nich nie je architektonická zákazka, ale objednávka na reprezentáciu, vrátane kompletného servisu, a samotný pavilón je iba subdodávka.

K. Boháčová: **Reprezentácia rovná sa výber toho najlepšieho z najlepšieho, je to prestížna šanca prezentovať kvalitu. Ako je teda možné, že dopustíme, aby o tom, kto bude realizovať takú závažnú štátnu zákazku, nerozhodovali profesionáli, odborníci, verejnosť, ale aby o tom rozhodovali firmy, ktoré nakoniec kvalitu architektúry nezvládnu? V súčasnosti sa stretávame s veľmi zaujímavým fenoménom, že víťazí nie ten, ktorý obstojí vo verejnej architektonickej súťaži, ale ten, ktorý ponúkne vo verejnom obstarávaní dumpingovú cenu.**

B. Kováč: Žijeme v skorumpovanom štáte, tak je to možné. Tu neplatia pravidlá v zásade na nič, veď vidíme čo sa dnes deje aj v politike. Myslím si že toto celé je obraz našej politickej kultúry a to sa premieta aj do architektonickej kultúry. Vychádzajúc zo zákona o verejnom obstarávaní, oni si predstavujú, že toto je tovar, ako keby kupovali kilo banánov. A kto mi to dodá najlacnejšie?

My pritom ponúkame nejakú kultúrnu nadhodnotu, o ktorej by sa malo súťažiť. A zdá sa, že toto nikoho nezaujíma.

I. Petelen: Ako vidíte, tento súčasný stav je zlým výsledkom nedôslednosti úradov, ministerstiev, administratívnych pracovníkov, ktorí formulujú a pripravujú podmienky na to, akým spôsobom sa takáto súťaž môže konať a akým spôsobom sa robí výber na dodávateľa. V našich podmienkach je dôležitejšie, aby sa spomenuli kvantá líniek firmiem, ktoré sa chcú spropagovať cez Expo v Šanghaji, nájdete tam vyjadrenia riaditeľa spoločnosti EVKA, ktorá bola realizátorom, vyjadrenia generálnej komisárky, ktorá bola vymenovaná ešte rok predtým ako sa súťaž vôbec vypísala, keď nebola známa ani téma, ktorou sa bude Slovensko prezentovať na takej závažnej výstave. To sú všetko negatíva, ktoré my sami asi neprekonáme a nie je iba vecou odbornej verejnosti proti tomu bojovať. Ale zas musíme povedať, že je to trošku aj našou vinou. Pokiaľ bude zaznievať len hlas profesora Kováča na internete (www.archinet.sk pozn. red.), kde siahodlho odpovedá na všetky podlé otázky spojené aj s výstavami, to nebude asi tá správna cesta, lebo ľudí na Ministerstve hospodárstva SK vôbec nezaujíma, čo súvisí s kvalitou výstav. Všetko je to zahmlené, skryté, všetko je to formou úplatkov, najnižších dumpingových cien. My budeme mať radšej to kilo zhnitých banánov, ako keby sme mali tie banány trošku krajšie.

K. Boháčová: **V očiach mnohých opýtaných, s ktorými som o tejto téme diskutovala, prevládal názor, že sa jedná o „privátnu zákazku“, teda že sa jedná o akúsi skupinku vyvolených. Pán architekt Kállay, realizovali ste expozície Slovenskej republiky na EXPO v Hannoveri 2000, v Lisabone 1998 a čiastočne aj v Seville 1992, kde ste realizovali reštauráciu. Predpokladám, že dôverne poznáte spoluprácu s Ministerstvom hospodárstva. Môžete nám prezradiť niečo z kuchyne spolupráce s ministerstvom na týchto zákazkách a tiež odpovedať na trochu provokatívnu otázku, či Vám nevdáilo, že spomínané štátne zákazky ste realizovali bez súťaže?**

K. Kállay: Opak je pravdou. Ohľadom tej súťaže: my sme súťažili ako jediní s agentúrou EVKA. Teraz naposledy, na EXPO v Šanghaji, sme odovzdali náš súťažný návrh tak, že sme čakali v podateľni, kto ďalší ešte odovzdá. Ani pred nami ani po nás nikto neodovzdal. Mysleli sme si, že to je jasné a bez toho, aby bol náš návrh vôbec otvo-

Mgr. Zoja Droppová

Mgr. Zoja Droppová

Mgr. Zoja Droppová

Mgr. Zoja Droppová

Mgr. Zoja Droppová

dôležité vymyslieť nejaký tvar a dať tomu nejakú funkčnú náplň. Je to veľké množstvo práce pre literátov, pre scenáristov, pre výtvarných umelcov. To nie je len grafika, ale samozrejme celá plejáda realizátorov. To je asi tá najväčšia chyba, že týmto sa to nezačína, nezačína sa tam, kde je tá teória, kde by sa malo z toho prvého kola vybrať to najlepšie a v druhom kole vybrať potom najlepšie priestorové riešenie. To sú všetko veci, ktoré sa musíme snažiť ovplyvňovať a neustále do toho rýpať. Napriek všetkému pesimizmu verím, že sa toto raz obráti, tak ako za fažkého socializmu sa vynikajúce veci tiež stávali

K. Boháčová: **Slovensko sa zúčastnilo v roku 2010 svetovej výstavy v Šanghaji s témou „Lepšie mesto – lepší život“. Náš pavilón sa nachádzal v Európskej sekcii na námestí Európy, susedil z jednej strany s portugalským a z druhej strany s českým pavilónom. Téma našej expozície bola „World for Humanity – Svet pre ľudstvo“. Autorom architektonického návrhu slovenskej expozície bol akad. arch. Miroslav Zikmund. Aký mate názor na prevedenie tejto realizácie? Uvedomujem si, že je subjektívne ju hodnotiť a nie je tu ani našim cieľom to robiť, ale predsa, diskutovala som s viacerými architektmi a jednoducho cítili z toho veľkú nesúrodosť myšlienok a sú nespojní ako to skončilo.**

K. Kállay: Ja som v Šaghaji nebol, ale po tom, ako sme tie reakcie na expozíciu Slovenska počuli a videli, zavolaí sme si architekta M. Zikmunda na Slovenskú komoru architektov. Chceli sme nejakú prezentáciu, výstavy majú väčšinou svoju tému a každá krajina by mala hľadať, v čom je špecifická v tej mozaike. Súhlasím s kolegom Kállayom, že by sa na tému libreta mala v prvom kole urobiť ideová súťaž – s čím tam pôjdeme, s čím budeme reprezentovať. To nemusí byť súťaž pre architektov, architekti sú potom na rade v druhom kole, oni zhmotňujú tú myšlienku a nakoniec sú tam aj iní umelci, bez ktorých sa to nedá urobiť. Práve tie minulé reprezentácie v Bruseli, Montreale, Ósake, ktoré sa tu prezentovali v úvode, boli založené na tomto princípe, a preto Československo malo na tých výstavách úspech. O krajine sa zrazu vedelo. Toto je najväčší prínos svetových výstav.

I. Petelen: Dodám k tomu, že my sa pokúšame presvieďať našich študentov, že výstavníctvo nie je len úloha architekta, že to nie je len o tom, či je

v šanghajskom kine Grand Theatre premiéru film režiséra Ladislava Kaboša o architektovi Hudecovi nazvaný „Zmenil tvár Šanghaja“, ale táto udalosť asi v množstve iných podujatí zanikla). Téma v Šanghaji bola „Lepšie mesto - lepší život“. Navrhli sme pavilón, hovorili sme mu pracovne „Spirit of the City“.

Z. Droppová: **Chcela by som pánovi architektovi Kállayovi, ale aj do publika položiť trochu kacírsku otázku, či je vôbec organizovanie takýchto veľkých svetových výstav ešte opodstatnené, či sa už nezmenil ich význam a očakávania kladené na EXPO v minulosti. Keď sa pozrieme, ako začínali svetové výstavy v 19. storočí a čo sa na nich prezentovalo – napríklad Kríšťálový palác v Londýne od Josepha Paxtona alebo Eiffelova veža v Paríži, tak to bola predovšetkým exhibícia špičkových technológií, ktoré umožnili vytvoriť takéto na svoju dobu inovatívne a spektakulárne stavby. To isté sa by sa dalo ešte povedať aj o svetových výstavách v 20. storočí. Medzičasom však prudko rozvinuli informačné technológie, veľa vecí je dostupných na internete. Teda asi aj tie svetové výstavy majú dnes iné postavenie a iný význam ako voľakedy. Ako to je?**

K. Kállay: Myslím si, že svetová výstava je v prvom rade výstava, kde návštevník očakáva nejaký zážitok. Keď idete na výstavu s 120-imi pavilónmi, na ktoré máte 2-3 dni, tak si môžete zapamätať maximálne nejaké dve-tri expozície, aj to tie ktoré majú nejaký fór a niečím Vás upútajú. Nechcem povedať, že EXPO začína byť len lunapark, ale ďaleko od toho lunaparku to veru nie je. Dnes podľa môjho názoru začínajú ľudí zaujímať iné veci.V dôsledku prebytku informácií vo všetkých médiách len veľmi ťažko dokázete zaujať nejakou serióznou, normálnou vecou. Musíte vymyslieť niečo, čo ohúri...

K. Boháčová: **Musím povedať, že som na EXPO Šanghaji na našej expozícii bola a tak som mohla zažiť dojmy nielen z architektonického, ale aj zo scenáristického hľadiska. Tak ako je to viditeľné na niektorých fotografiách – teda to prázdno pred vstupom do nášho pavilónu, presne tak to tam vyzeralo aj v čase, keď sme tadiaľ s priateľmi viackrát prechádzali. Zaskočilo ma, že naši bratia Česi mali tie isté východiskové podmienky pre realizáciu pavilónu, teda že mali k dispozícii sklad, ktorý mohli dotvoriť, ale dokázali z toho vytážiť ďaleko viac ako my. Chýbal nám tam nejaký vtíp, nejaké nadľahčenie.**

B. Kováč: Prvou chybou je, že to má v kompetencii Ministerstvo hospodárstva a nie Ministerstvo kultúry, veď tu ide o reprezentáciu kultúry. Ministerstvo hospodárstva sa tam môže starať o marketing a návštevnosť, cestovný ruch, atď. Dozvedeli sme sa tiež, že sú tzv. veľké a malé EXPá a že my nemáme dosť zdrojov na to, aby sme na každé Expo s nejakým originálnym pavilónom išli.

I. Petelen: Na EXPO v Šanghaji som nebol, ale preskočím trochu do minulosti, lebo tu máme Karola Kállaya, jedného z autorov našej expozície, ktorá bola na EXPO v Hannoveri. Tu sa neriešil pavilón, ale bola to expozícia vnútri v pavilóne. Bola to expozícia, ktorú ja pokladám za veľmi dobrú, veľmi dobre prezentovala Slovensko.

K. Kállay: Ešte som chcel povedať, že svetová výstava v Šanghaji bola jedinečnou možnosťou, pretože priamo v Šanghaji máme zastúpenie slovenskej architektúry – diela slovenského rodáka Ladislava Hudeca. Táto téma sa tam dala skvele využiť a nebola pritom v našom pavilóne vôbec ani len spomenutá. (pozn. red.: Počas EXPO mal

Sami vidíte, o túto prednášku bol záujem! Vpravo. Mgr. S. Wágnerová

Sami vidíte, o túto prednášku bol záujem! Vpravo. Mgr. S. Wágnerová

Sami vidíte, o túto prednášku bol záujem! Vpravo. Mgr. S. Wágnerová

Sami vidíte, o túto prednášku bol záujem! Vpravo. Mgr. S. Wágnerová

Sami vidíte, o túto prednášku bol záujem! Vpravo. Mgr. S. Wágnerová

Otázka z publika – I. Dorotjaková: **Pán architekt Kállay, po skúsenostiach s realizáciami expozícií na EXPO, vedeli by ste povedať, čo by sa malo zmeniť v prístupe ministerstva hospodárstva?**

K. Kállay: Vôbec by mi neprekázalo, keby to robilo Ministerstvo hospodárstva, oni to robia preto lebo majú agendu cestovného ruchu. Princíp je ale ten, že prvá súťaž musí byť na motív, na tému, teda o čom to EXPO bude a potom by mala byť ďalšia súťaž – architektonická alebo scenáristická – a dôležité je, aby výberová komisia bola zložená z architektov, scenáristov a nie zo zamestnancov ministerstiev. Predsa zamestnanec ministerstva hospodárstva nemôže hodnotiť architektúru alebo výstavnú expozíciu!

I. Dorotjaková: **To je jasné, ale ak by ste mali možnosť, ako by ste to vedeli Vy konkrétne ovplyvniť so svojim menom, so svojim kreditom?**

K.Kállay: Nevieim...

I. Dorotjaková: **Pán profesor Kováč, nie je možné aby sa Komora nejako včlenila do komisii tohto typu?**

B. Kováč: Opakujem, že Slovenská komora architektov nevyhlasuje žiadne súťaže. Môžeme chodiť klopať na dvere, aby súťaž vypísali...a zatiaľ sme sa dozvedeli len toľko, že všetky súťaže doteraz boli vypísané v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní. A tak to je.

K. Boháčová: Zámerom dnešnej diskusie bolo otvoriť problematiku našej reprezentácie na svetových výstavách, zvýšiť záujem o túto tému, upozorniť na vznik iniciatívy „Slovakia EXPO pavilón - voláme po zmene!“, podnieť potenciálnych architektov, odborníkov, umelcov, aktivistov k podpore a spolupráci. Cieľom iniciatívy je:
> otvoriť tému diskusiou na FA STU
> zorganizovať sériu troch brainstormingov na tému libreta prezentácie Slovenska na svetovej výstave za účasti širšieho spektra odborníkov, ktoré prebehnú na pôde Fakulty architektúry STU a Slovenskej komory architektov
> zadefinovať vstupné kritéria pre súťaž
> zorganizovať dobrovoľnú architektonickú súťaž na tému pavilónu ako iniciatívy podnet pre Ministerstvo hospodárstva
> docieľiť zmenu systému výberových konaní

Ďakujem dnešným hosťom za účasť vo formáte 1x1 v otvorenej diskusií o EXPO pavilóne Slovenskej republiky. Veríme, že do nasledujúceho dialógu konečne vstúpí aj Ministerstvo hospodárstva SR a posunieme sa o krok ďalej.

pripraviła a moderowała Ing. arch. Katka Boháčová,

– red. upr.,

foto Mgr. art. Matej Kováč –

AKO SA RIEŠIL HORIZOTÁLNY HYBRID...

Motto:
„Je potrebné brániť sa vymazaniu histórie, je potrebné reagovať na históriu, je potrebné otvoriť sa budúcnosti.“ (Daniel Libeskind, 1999)

Celé súťažné dianie 17. ročníka a súčasne 9. medzinárodného ročníka študentskej súťaže Xella sa začalo aj skončilo v Nitre. Vlastne ešte sa celkom neskončilo – ešte nás čaká slávnostné odovzdávanie cien víťazom. Tému konverzie bývalého komplexu zoborských kasární v Nitre z iniciatívy ex hlavného architekta Stanislava Babčana navrhoval na riešenie nitriansky architekt Viktor Šabík.

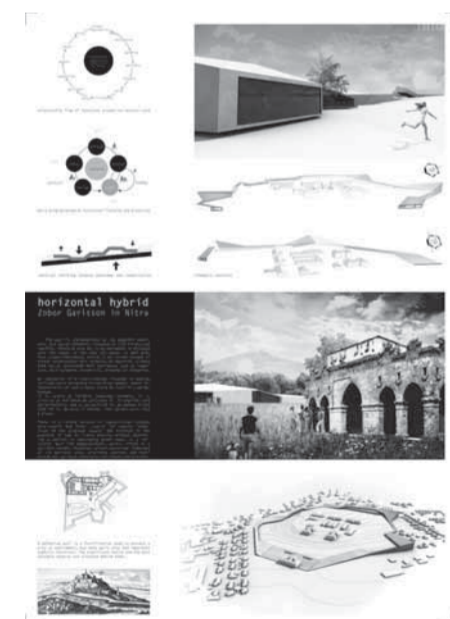
Následne som s výdatnou odbornou spoluprácou architekta Vladimíra Haina pripravila zadanie súťaže so zdanlivo zložitým názvom „Horizontálny hybrid a konverzia verejného priestoru“, alebo „Multifunkčný areál pre všetkých v priestore bývalých zoborských kasární v Nitre“. Na riešenie súťažných návrhov sa pracovalo od októbra minulého roku do februára 2012, zasadnutie medzinárodnej poroty v zložení významných slovenských a českých architektov Lubomíra Závodného, Dariny Lalíkovéj, Petra Moravčíka, Lubomíra Kráľika, Vlada Miluniča, Stanislava Babčana, Viktora Šabíka, Aleša Brotánka, Radka Dragouna, Jarka Veseláka a Jaromíra Kročáka sa konalo 13.- 14. marca 2012 v Nitre, v priestoroch nedávno otvorenej novostavby oválnej knižnice Pedagogickej fakulty UKF. Súťaže sa zúčastnilo 41 súťažných návrhov študentov architektonických a stavebných škôl v Českej a Slovenskej republike. Práce aktuálneho ročníka boli podľa slov porotcov na veľmi vysokej úrovni. Z troch hlavných cien a troch odmiern si slovenskí študenti odniesli štyri! Blahoželáme!!!

PRVÁ CENA:
Bc. Lucica Dubeňová, Bc. Michala Bašová z FA STU,
DRUHÁ CENA:
Bc. Barbara Borščová a Bc. Richard Šranko z FA STU,
TRETIA CENA: Bc. Lenka Kvasničková, Bc. Michal Čičala, pod vedením Ing. arch. Luboša Knytla z FSv ČVUT Praha

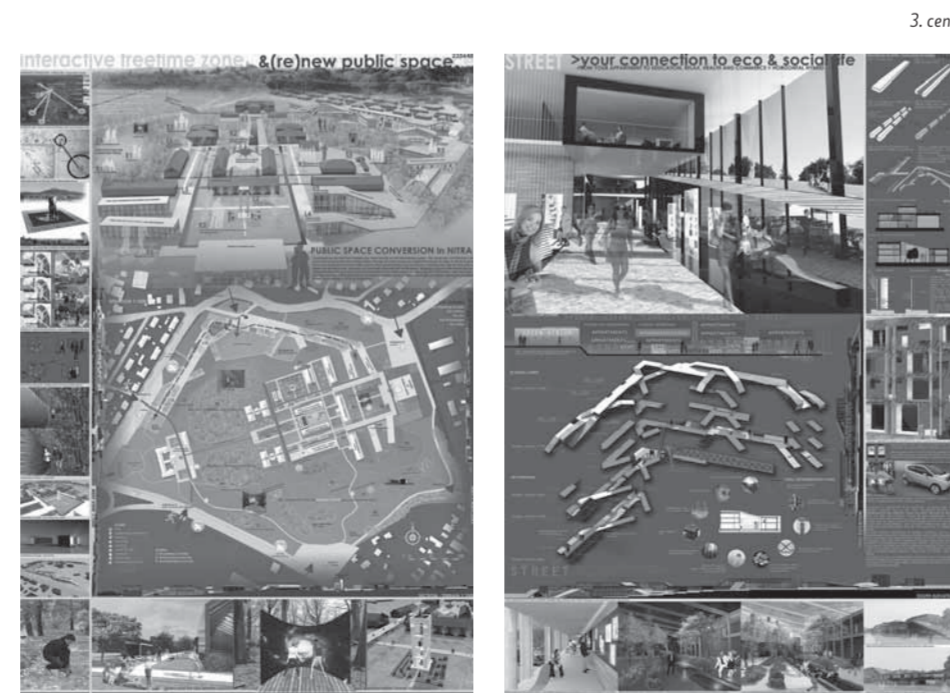
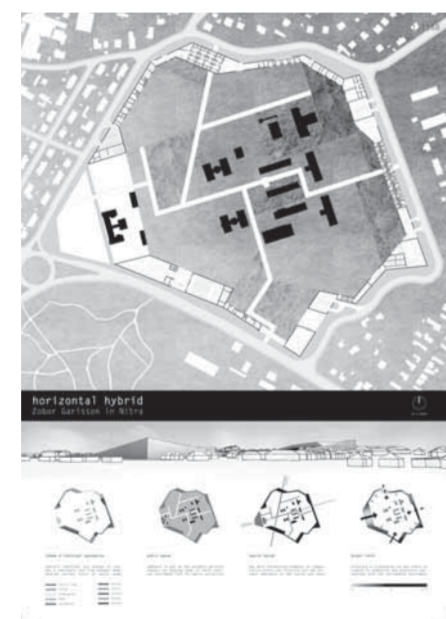
ODMENY:
Martin Hudec, Katarína Bergerová z FA STU, Bratislava, Jana Štefanková z FA STU Bratislava pod vedením Prof. Susany Maria Tavares dos Santos Henriques z Portugalska, Ivana Valeková, Zuzana Záhurecká, Darina Bartková, Petra Sopotušková z FA VUT Brno, pod vedením Ing. arch. Jana Mléčka. K týmto cenám sa ešte pridávajú ceny odborných médií z Čiech aj zo Slovenska.

Krátko po skončení zasadnutia poroty bola otvorená vo výstavných priestoroch Pedagogickej fakulty UKF v Nitre výstava všetkých súťažných prác za prítomnosti zástupcov vypisovateľa súťaže spoločnosti Xella SR aj ČR Ing. Petra Markoviča, Mgr. Silvie Frimmelovej, Mgr. Hanky Šimánovej, a predstaviteľov mesta viceprimátora Bc. Štefana Štefeka a hlavného architekta Jozefa Hrozenského. Výstavu je možné pozrieť si v Nitre do 28. Marca 2012. Následne poputujú súťažné návrhy do Bratislavy kde budú svedkami spoločenskej akcie odovzdávania cien víťazom spojenej s neformálnou debatou architektov – porotcov so študentmi a širokou odbornou verejnosťou na pôde našej Fakulty architektúry, na ktorú všetkých sympatizantov srdečne pozývame!

–Ing. arch. Luba Selcová, PhD.,
odborný garant súťaže–

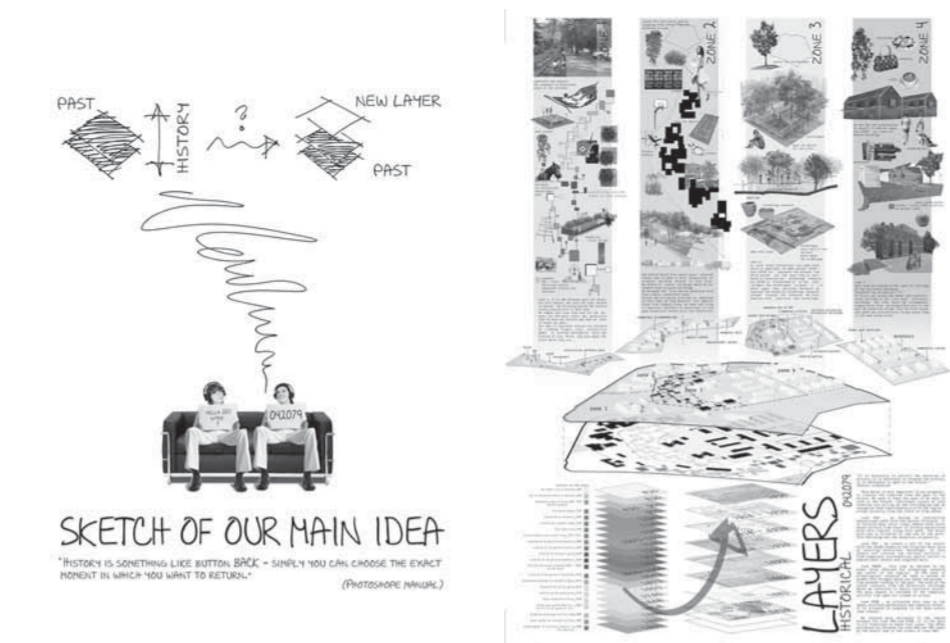

2. cena

3. cena

1. cena

PROF. KOVÁČ OSLAVOVAL

V piatok 17. februára 1952 ráno o šiestej prišlo na svet pachoľa..., tak vraj zapísal krasopisne do denníka otec Bohumila Kováča – stavebný inžinier. Každý rodič vníma príchod svojho potomka ako čosi zázračné, no to, že zázračnosť sa niekedy vekom nemusí úplne strátiť, sme mali možnosť vidieť my všetci prítomní na famóznejskej oslave jubilea prof. Bohumila Kováča. Tí nie príliš zorientovaní sme neverili vlastným zmyslom! V celovečernom galaprograme, ktorý nám predviedol, sme sa dozvedeli, kto Bohuš Kováč je, čo a koho mal a má rád, kto ho v živote ovplyvnil, akí priatelia sa mu v živote „prihodili“, moderoval, spieval, tancoval, pozýval si hostí, obdarovával ich. S neobyčajným šarmom predniesol niekoľko prezentácií v Powerpointe s urbanistickými, grafickými a fotografickými materiálmi a vsuvkami hudobných spotov jeho generácie pohotovo doplnených živou hudbou kolegu architekta Branislava Somoru a Gasoleds. Dozvedeli sme sa množstvo faktov, množstvo humorných príhod, množstvo láskavých postrehov o Bohušovi a o jeho rodine aj o jeho blízkych, zavalil nás hrbou spomienok. Okrem iného sme sa dozvedeli o Bohušových láskach hokeji a harmonike, aj tých dievčenských „kamaláskach“.

Milý Bohuš, nech Ti tento nebývalý elán, strhujúci esprit a zázračná energia vydrží čo najdlhšie! Živíj, mnoha leta!

–ID–

KONFERENCIA O UDRŽATEĽNOSTI V ARCHITEKTÚRE

Na 25. apríla 2012 je naplánovaný 2. ročník medzinárodnej konferencie spoločnosti Eurostav o udržateľnosti v architektúre, ktorý sa uskutoční v centre Bratislavy v hoteli Crown Plaza. Konferencia je určená architektom, projektantom a projektovým manažérom, skrátka všetkým, ktorých zaujíma problematika navrhovania a výstavby trvalo udržateľnej architektúry. V architektonickom bloku vystúpia slovenskí a zahraniční architekti. Prednášky budú zamerané na pohľad architekta, čo je dôležité pri navrhovaní a manažovaní celého procesu, aby výsledkom tímovej práce bola udržateľná architektúra.

Poskytujeme Vám teda program konferencie:

- ÚVODNÉ PREDNÁŠKY
> Udržateľnosť medzi človekom a vedou, odborný garant prof. R. Špaček, CSc., FA STU
> Legislatíva v oblasti udržateľnosti v architektúre a vo výstavbe, Ing. A. Ohradzanská, MDVRR SR

- ARCHITEKTONICKÝ BLOK
> Recyklácia neviditeľného - transformácia bývalej továrne na radnicu v belgickom meste Oostkamp Carlos Arroyo, Carlos Arroyo Arquitectos, Španielsko
> Skúsenosti z navrhovania udržateľnej architektúry Andrew Waugh, Waugh Thistleton Architects Londýn, Anglicko
> Predstavenie projektu BBC I v Bratislave - prvá udržateľná budova, ktorá bude certifikovaná v systéme LEED Ludovít Urban, Architektonická kancelária BKU, Slovensko

- TECHNICKÝ BLOK
> Budova s takmer nulovou spotrebou energie: vízia alebo reálny trend? prof. I. Chmúrny, PhD.
> Norma o udržateľnosti budov doc. Silvia Vilčeková, PhD.
> Hodnotenie výstavby udržateľných budov prof. Petr Hájek, PhD.
> Udržateľné budovy a facility management doc. V. Somorová, PhD.:
> Progressívne systémy prostredia pre udržateľné budovy prof. D. Petráš, PhD.

Témou záverečnej diskusie bude: Aký zmysel má navrhovať a stavať udržateľné budovy?

Spoločenský večer bude orientovaný na vyhlásenie a odovzdávanie 1. ročníka ceny VISIO 2020. Ide o cenu za najvýraznejší čin roka v udržateľnosti v architektúre a vo výstavbe na Slovensku za rok 2011/2012.

–podľa materiálov Eurostav red. upr.–

PLACEMAKING A FORM ASSOCIATES

arch. Igor Marko z FoRM Associates

Obľúbený Projekt 1x1 privial 22. marca 2012 na Fakultu architektúry STU Igora Marka a Petru Havelskú z londýnskeho ateliéru FoRM Associates. Ich prednáška bola nazvaná „FoRMovanie mesta a miesta“ a týkala sa „placemakingu“ - metódu, vo voľnom preklade, navrhovania miesta, ktorú FoRM Associates používajú pri práci na projektoch. „Placemaking“ či vo voľnom preklade tvorba miesta (alebo miestotvorba) nezahŕňa navrhovanie architektúry budov, v centre záujmu tejto metódy stoja verejné priestory navôkol architektúry budov. No a tieto verejné priestory, resp. ich stupeň kvality vytvára živé a dobré alebo fádne až

priam nepríjemné životné prostredie – okolie architektúry. Keď hovoríme o architektúre v tradičnom ponímaní myslíme na funkčné, umelecké, hmotové kvality – čo zabezpečuje navrhovanie a realizácia architektúry. Tvorba miesta si všima okolie budov a vyhovujúci alebo nevyhovujúci spôsob jeho využitia. Projekty tvorby miesta sú predovšetkým o ľuďoch, ich zvykoch, resp. o ich potrebách, ide tu o to ako obyvatelia danej lokality využívajú verejné priestory, či vyhovujú ich spoločným potrebám, či sa v nich cítia dobre, ale aj či sú im vôbec nejaké takéto priestory k dispozícii. Rastúcou a u nás často až bezbrehou urbanizáciou sa objavujú problémy existujúcej

zástavby a jej okolia, práve preto nadobúda metóda „placemaking“ čoraz väčšiu relevantnosť práve dnes. Osobitosť „placemakingu“ je v prístupe, ktorý nediktuje riešenia zhora. Jeho významnou súčasťou je dôkladná rešerš na mieste, ktorá mapuje a analyzuje spôsob využívania daného priestoru obyvateľmi. Na základe získaných poznatkov sa navrhujú priestorové riešenia, do ktorých realizácie je často zapojená aj miestna komunita ľudí. Pri tvorbe miesta sa výrazne mení postavenie a úloha architekta, ktorý nie je poslušným vykonávateľom príkazov, ale aktívnym prvkom riešenia situácie, pričom okrem kreatívneho priestorového čítania sa architekt stáva akýmsi manažérom vzťahov. Ide o vytvorenie fungujúcich vzťahov medzi zúčastnenými stranami, ale aj o vysvetlenie a presadenie realizácie projektu u príslušných autorít a obyvateľov danej lokality. Na prednáške na FA STU Igor Marko predstavil Market Place Kettering, kde išlo o regeneráciu centra mesta. Ako na prednáške Igor Marko skonštatoval, že miesto žije, ľudia si tam nosia veci z domova, trávajú tam čas, stalo sa to akousi ich predĺženou obývačkou. Vytvoríte park, rozpočet je nula libier, tak znelo zadanie na revitalizáciu zanedbanej plochy

v problémovej lokalite na predmestí Londýna. Zákazka, bez investora, ktorá nesľubovala žiadnu návratnosť, hovorila jasne – realizátor projektu musí okrem kvalitného urbanistického riešenia vymyslieť aj vlastný spôsob financovania. Napriek tomu sa v roku 2008 otvoril park Northala Fields. Areál Northala Fields robili vo FoRM Associates na základe víťazstva v súťaži. Jeho príbeh stojí na stavebnom odpade. V blízkosti plánovaného areálu sa totiž v danom čase práve búral starý štadión Wembley a prebiehali ďalšie veľké stavby. Odpad z týchto lokalít sa finančne veľmi nákladne odvážal na skládky mimo mesta. Riešenie zadania nového parku spočívalo v tom, že zrecyklovaná a skontrolovaný odpad sa použil na vytvorenie nového areálu. Tak vzniklo zvlnené územie s niekoľkými kužeľovitými pahorkami, ktoré boli postupne zatrávnené. Počas piatich rokov bolo zrecyklovaných a uložených 130-tisíc nákladných áut materiálu, ktorého spracovanie postupne vygenerovalo šesť miliónov libier. Tieto financie plne pokryli projekčné činnosti a náklady na výstavbu. Kreatívne riešenie samofinancovania a ekologický benefit pre celé mesto sú len dva z pozitívnych dosahov tohto projektu. Vytvorené návršia ponúkajú návštevníkom v prevažne rovinatej krajine výhľad na centrálny Londýn. Zvlnený terén slúži ako prirodzený zvukolam hluku z neďaleko ležiacej rušnej komunikácie. V novom areáli sa nachádzajú detské ihriská, športoviská a vodné plochy s rôznym využitím. „Navyšuje údržba, ktorá zvyčajne stojí mestské časti veľa peňazí, je v rukách lokálnych dobrovoľníkov, ktorým sa park stal ich predĺženou záhradkou.“ doplnia o projekte I. Marko. Úspešná realizácia londýnskeho parku signalizuje dve veci. Jednak že existujú architekti, ktorých viac než sofistikovaný dizajn budov láka tvorba verejného priestoru. A po druhé, že sú zároveň takí, ktorí chýbajúcu vstupnú investíciu nepovažujú za hendikep, ale za výzvu.

Architektka Petra Havelská sa podieľala na projekte miestotvorby v ukrajinskom Kyjeve. „Najdôležitejšou prvou fázou projektu bolo otvorenie začarovaného trojuholníka medzi mestom, obyvateľmi a privátnym sektorom a vytvorenie prostredia, v ktorom by tieto tri strany mohli začať otvorený dialóg,“ tvrdí architektka. Zásadnou zručnosťou architekta sa tak stáva komunikácia. „Dôležitá je schopnosť komunikovať s ľuďmi, ktorí nie sú architekti,“ doplnia Petra Havelská. Až zvládnutí úloh – vytvorenia fungujúcich vzťahov zúčastnených strán, vysvetlení realizácie projektu príslušným autoritám a obyvateľom danej lokality nasledoval v Kyjeve rozvrh samotného riešenia, ktoré sa týka revitalizácie nábrežia rieky Dneper. Zadaním bolo navrátiť ľuďom priestor, ktorý bol poškodený štátnym plánovaním a neregulovanou novou zástavbou. Súčasný projekt vychádzal z tradičného obrazu Kyjeva ako „mesta kvetín“ a prostredníctvom kvetov zapája občianov do oživenia nábrežia, ktoré má byť jedným z revitalizačných projektov pred nadchádzajúcim európskym šampionátom vo futbale 2012. Miestotvorbou na slovenský spôsob je Projekt Mestské zásahy, ktorý v roku 2007 inicioval architektonický ateliér Vallo a Sadovský. Upútali pozornosť na existenciu a kvalitu verejných priestorov v Bratislave a podnikli snahu o predkladanie zlepšení verejných lokalít v hlavnom meste: miestami návrhov sa stali rozšírenie Židovskej ulice, ktorá je v súčasnom stave nepoužiteľná pre chodcov, urbanisticky roztrieštené a nehostinné Trnavské mýto, úpravy Starého mosta, nábrežia Dunaja či okolia Dómu sv. Martina. Za hlavný výsledok Mestských zásahov sa dá považovať to, že vôbec vznikla platforma na diskusiu o verejnom priestore. Po úspešnom projekte v Bratislave sa výzva Mestských zásahov realizovala aj v Prahe a Brne a nedávno aj v Košiciach. Aj keď nápady a projektmi ide o skvelú akciu, človeka akosi mrzí, že ostalo pri výstavách, knihách a prezentáciách.

arch. Petra Havelská z FoRM Associates

Sústredený doc. Peter Daniel

Pani dekanka doc. Lubica Vitková z publika

–red.,
<http://podnikanie.etrend.sk/kreativne/keď-architekti-opravuju-mesto-2.html>
fota: Mgr. Art. Matej Kováč–

Pôvabná arch. Zuzana Krivošová uviedla prednášku

ALFA VÝZVA!

Vážená kolegyňa, vážený kolega,

dovoľujeme si Vás osloviť a vyzvať, aby ste podporili publikačnú činnosť na fakulte a napísali článok – vedeckú štúdiu do časopisu ALFA.

K tejto výzve nás vedie presvedčenie, že ku profesionálnej cti každého pedagóga patrí súbežné sebazvedľovanie a bádanie v problematike, o ktorej prednáša. Len tak si vie udržať úroveň vlastných prednášok, pozornosť a záujem študentov. Zodpovedný postoj, aby témy, ktorými sa zaoberá, o ktorých rozmýšľa a ktoré skúma, by mal viesť každého pedagóga k sprostredkovaniu svojich myšlienok a záverov širšiemu spektru

profesionálov. Možnosťou sú domáce a zahraničné vedecké konferencie, publikovanie vo vedeckých časopisoch a knihách. Časopis ALFA je pre publikovanie nových výskumov úplne najvhodnejšia platforma. Je síce v prvom rade určený na publikovanie a čítanie najmä všetkým na fakulte, pedagógom, vedeckým pracovníkom a študentom, ale sprostredkúva informácie o dianí vo výskume na fakulte aj navonok. Tomu napomáha fakt, že sa úspešne predáva v Artbookse a Artfore, pričom usilujeme aj o predaj na ďalších vhodných miestach.

Keby každý pedagóg ročne napísal jedinú naozaj kvalitnú štúdiu, zvýšilo by to nielen úroveň časopisu, ale aj podiel na kredibilitate fakulty. Publikačná činnosť vo vedeckom recenzovanom časopise ALFA, participuje ako dôležitý článok, na kredibilitate fakulty tiež. Dovoľujeme si Vás preto požiadať, aby ste sa zamysleli nad tým, kedy ste naposledy napísali niečo originálne zaujímavé a kvalitné? A kedy ste naposledy písali do ALFY vôbec?

Redakčná rada témy nevypisuje, a tak naozaj máte možnosť sprostredkovať Váš vedecký pohľad na tému, ktorá je v súlade s Vašou výučbou na fakulte alebo Vám osobne konvenuje, lebo sa ňou

dlhodobejšie zaoberáte v praxi alebo je v súlade s výskumom, ktorému sa venujete. Okrem pôvodných vedeckých textov sú vítané aj recenzie architektonických výstav a kníh, ale aj preložené kľúčové teoretické texty a eseje svetových teoretikov architektúry. **Najbližší termín na odovzdanie príspevkov je 17. apríla 2012 a nasledovný 17. septembra 2012.**

Na stránke Vám pod dianím na fakulte, fakultnými časopismi a časopisom Alfa podávame informácie o rozsahu a technických parametroch, ktoré treba dodržať pri spracovaní textu. V prípade nejasností je Vám po telefonickom dohovore k dispozícii osobná konzultácia na telefóne 0918 556 026 alebo na klapke 178.

Veríme, že budete mať záujem o publikovanie, pretože dobrý časopis to nie je len efektívny grafický dizajn a kvalitne nastavená koncepcia, ale najmä zaujímavé a podnetné vedecké texty. No a keby sme uvažovali ďalej aj s pridanou hodnotou o ohlasy a citácie na tieto texty.

Jasnú myseľ, tvorivé písanie a prínosné témy Vám želá

redakčná rada a šéfredaktorka ALFA

INFORMAČNÉ LISTY FA STU BRATISLAVA

ročník 19, 2011/2012, # 7 marec

Prvý raz vyšlo ako Informačný bulletin v marci 1992.

VYDÁVA: FA STU, Námestie slobody č. 19, 812 45 Bratislava

ŠÉFREDAKTORKA: Ing. arch. Irena Dorotjaková

KONTAKT: 0918 665 026, 02 / 5727678

E-MAIL: dorotjakova@fa.stuba.sk

DIZAJN/LAYOUT: Lenka Hámošová

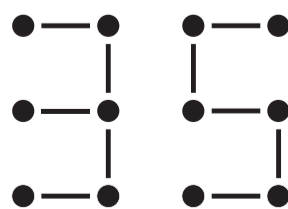
FOTOGRAFIE: Milada Kováčsová, Mgr. art. Matej Kováč,

Ing. arch. Irena Dorotjaková, archív FA STU

ISSN 1337-2475

REGISTRÁCIA MK: EV 2962/09

Za obsah dodaného príspevku zodpovedá autor.

ROKOV
FAKULTY
ARCHITEKTÚRY
STU 1976–2011